Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Miškų įstatymo naujos redakcijos projektas

Aurimas Saladžius, Aplinkos ministerijos
Miškų politikos grupės vadovas

2025-04-24, Vyriausybė

LRV programa: aktualios nuostatos

626. Išsaugosime **miško ekosistemas, atviras buveines, vandenų buveines ir padėsime joms atsikurti.** Užtikrinsime tvarų miškų naudojimą, paliekant pakankamai negyvos medienos biologinei įvairovei palaikyti

638. Persvarstysime dabartinį miškų grupių paskirstymą, siekdami padidinti rekreacinio, apsauginio ir ekologinio prioriteto miškų dalį

639. Griežtai apribosime plynuosius kirtimus saugomose teritorijose ir priemiestiniuose ir miesto teritorijoje esančiuose miškuose, **privačių** miškų savininkams numatysime tinkamą **kompensavimo ar miškų išpirkimo mechanizmą**

640. Sukursime **miškų naudojimo modelius**, kurie **skatintų rekreaciją, ekoturizmą ir kitus ekosistemos produktus bei paslaugas**. Sieksime sudaryti sąlygas miškų savininkams gauti pajamas iš šių paslaugų teikimo

645. Peržiūrėsime Valstybinių miškų urėdijos veiklą ir jos **veiklos efektyvumo vertinimo kriterijus**, prioritetą teikdami ekologinėms ir socialinėms miškų funkcijoms

646. Užtikrinsime visų **valstybinių miškų, rezervuotų, bet nepanaudotų nuosavybės teisėms atkurti, įveiklinimą** racionaliausiu, didžiausią socialinę, ekologinę ir ekonominę vertę visuomenei kuriančiu būdu (perduodami juos valdyti Valstybinių miškų urėdijai)

637. Sieksime, kad per 20 metų bent 50 proc. šalies miškų būtų tvarkomi pagal gamtai artimos miškininkystės principus, vengiant plynųjų kirtimų ir prioritetą teikiant ekosistemų apsaugai. Sukurti socialinių, ekologinių ir ekonominių miškų funkcijų balansą

648. Stiprinsime miškuose esančių vertybių apsaugą išsaugodami saugomas rūšis ir buveines

700 ir kitų punktų nuostatos, kuriose akcentuojamas biologinės įvairovės atkūrimas, miškų ekologinių funkcijų stiprinimas ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių atkūrimas

Kodėl reikia pokyčių?

Miškų įstatymas nauja redakcija nedėstytas nuo 2001 m., todėl nebeatliepia šių dienų aktualijų

Būtina užtikrinti Lietuvos miško išteklių apsaugą ir jų atkūrimo kokybę bei kovoti su klimato kaitos iššūkiais

NMS

Svarbu įgyvendinti Nacionalinio miškų susitarimo nuostatas

Reikia įgyvendinti Europos Sąjungos aplinkosaugos politiką, atsižvelgti į Europos Sąjungos teisės pažeidimo įspėjimus

Miškų įstatymas: rengimo eiga

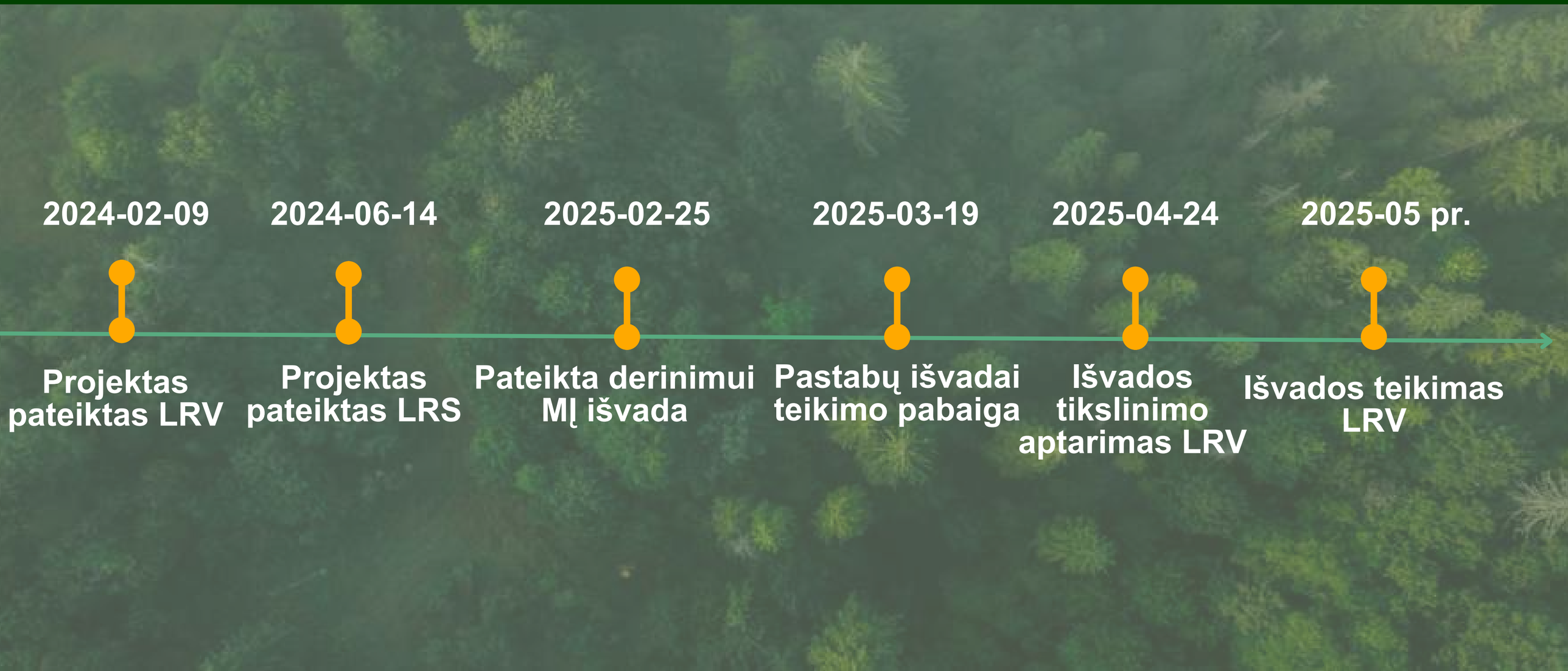

Miškų įstatymas: derinimo eiga

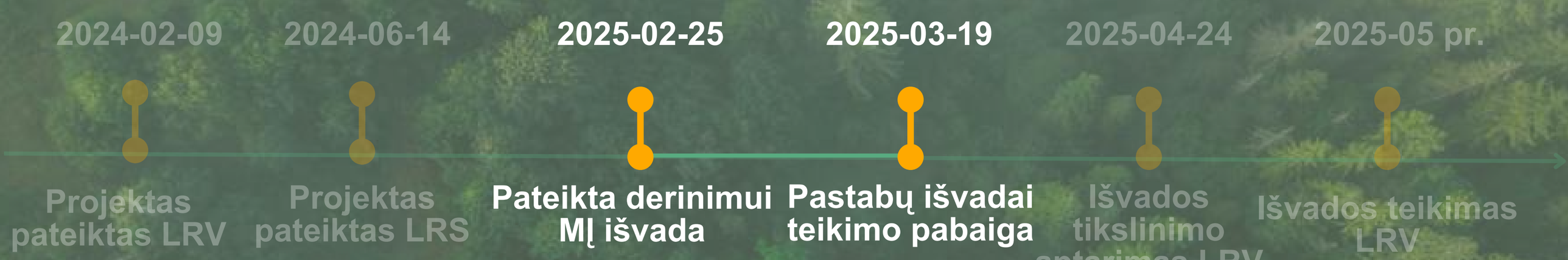

Gautos 29 išvados iš suinteresuotų įstaigų ir organizacijų

- Miškų grupių perskirstymas
- Ūkininkavimas ir miško kirtimai
- Veiklos planavimas miškuose
- Administracinės naštos mažinimas
- Kompensacijos už veiklos apribojimus

Miškų grupių perskirstymas: kas siūloma?

1. Atsisakoma pirminiame projekte numatytos miškų grupių pertvarkos, jos tikslai įgyvendinami esamoje grupių struktūroje ir ankstinami nuo 2027 m.

2. II grupei siūloma priskirti ir draustinių dalis (pagal ST planavimo dokumentus); sudaryti galimybę privačias saugomas vietoves priskirti I ir II miškų grupėms

3. Nacionalinių parkų ir draustinių miškus priskirti I, II ir III miškų grupėms (šių teritorijų nebeliktų IV grupėje)

4. Priemiesčių miškus priskirti rekreaciniams miškams (IIB grupė), nustatant ne mažiau, kaip 1 km atstumą nuo miestų ribos. Poreikiui esant miškai už 1 km atstumo galės būti priskiriami rekreaciniams per miškų normatyvus

Miškų grupių perskirstymas: kas siūloma?

Miškų grupės	Oficiali statistika		Naujas siūlymas		
	ha	%	pokytis	ha	%
I gr.	27629	1.2	-	27629	1.2
II gr.	252059	11.4	**+125615**	377674	17.1
IIA gr.	*196220*	*8.9*	***+90560***	*286780*	*13.0*
IIB gr.	*55839*	*2.5*	***+35055***	*90894*	*4.1*
III gr.	282806	12.8	**-41695**	241111	10.9
IV gr.	1647916	74.6	**-83920**	1563996	70.8
Viso	**2210410**	**100**		**2210410**	**100**

Miškų grupių perskirstymas

Oficiali statistika

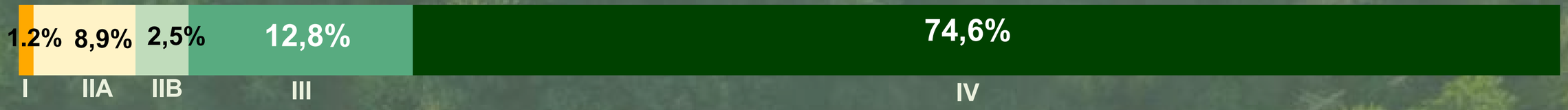

Miškų plotų pasiskirstymas po siūlomų pakeitimų*

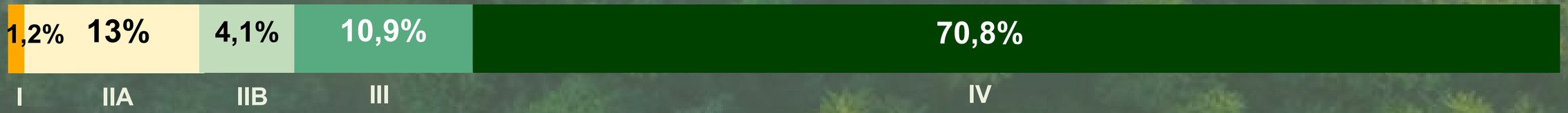

* Šis priskyrimas pirminis, praplečiant I gr. (draustinių dalimis) ir II gr. (didelę gamtinę vertę turinčiais miškais) apibrėžimus bei leidžiant steigti privačias saugomas vietoves sudaromos sąlygos ateityje šioms grupėms plėstis, patvirtinus grupių nustatymo normatyvus ir per saugomų teritorijų planavimo dokumentus

** III gr. 60 proc., IV gr. 20 proc. sudaro saugomos ir Natura 200 teritorijos, kur taikomi papildomi apribojimai, ūkinės veiklos reikšmingumo vertinimas; saugomų rūšių buveinės, kurių vietovė yra kintanti ir kuriose griežtai ribojama miškininkystė, taip pat sudaro reikšmingą dalį III-IV gr. teritorijos

Ūkininkavimas ir miško kirtimai

Miškų grupės	Šiuo metu ribojami kirtimai:	Kokius kirtimus siūloma riboti:
I	**Visi** (išsk. STĮ ir rezervatų nuostatus)	**Visus** (išskyrus specialiuosius)
II	**Plynieji pagrindiniai**	**Visus pagrindinius** (išskyrus grupinius atrankinius (iki 0,1 ha) ir grupinius atvejinius (iki 0,3 ha)
III	**Plynieji pagrindiniai** (< 5 ha)	**Plynuosius pagrindinius** (< 1,5 ha) Papildomai - nauja plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržė šalia anksčiau iškirstos kertama, kai atkurto miško medžių vidutinis aukštis yra ne mažesnis kaip 2,5 m)
IVA	**Plynieji pagrindiniai** (< 8 ha)	**Plynuosius pagrindinius** (< 4 ha)
IVB	**Neribojami** (kirtimų rotacija nuo 15 m.)	**Neriboti** (kirtimų rotacija nuo 20 m.)
Nacionaliniai parkai	**Plynieji pagrindiniai** (išskyrus užmirkusias ir pelkines augavietes)	**Plynuosius pagrindinius** (išskyrus užmirkusias ir pelkines augavietes) ir **atvejinius pagrindinius** (didesnėmis kaip 3 ha biržėmis)
Regioniniai parkai **Draustiniai** **Biosferos rezervatai**	Ribojimai taikomi **priklausomai nuo nustatytos miškų gr.**	Ribojimus taikyti **priklausomai nuo nustatytos miškų grupės**, **papildomai drausti plynuosius pagrindinius** (> 1,5 ha) **ir atvejinius** (> 3 ha)
Papildomi ribojimai		**Pagrindinius** ir **kraštovaizdžio formavimo** kirtimus drausti saugomų paukščių veisimosi vietose ir saugomų rūšių radavietėse
		> 1 ha **plynųjų (III-IVA) ar atvejinių (II-IVA) pagrindinių** miško kirtimų palikti > 5 % biržės ploto nekirstą ir nepažeistą kertamų medynų dalį, skirtą biologinei įvairovei išsaugoti

Veiklos planavimas miškuose: miškų priskyrimo miškų grupėms procesas

Dabartinė situacija

1. Kas 10 metų (pagal aplinkos ministro patvirtintą grafiką) rengiamos Miškų tvarkymo schemos (rengimo procesas trunka iki 30 mėn., galiojimo trukmė – 10 metų). Rengimo metu vyksta vieši pristatymai visuomenei, miško savininkai informuojami apie ūkinės veiklos apribojimus
2. Patvirtinus Miškų tvarkymo schemą aplinkos ministras paveda VMT parengti Miškų priskyrimo miškų grupėms planus
3. VMT pagal Miškų tvarkymos schemos sprendinius parengia Miškų priskyrimo miškų grupėms planus, suderina su suinteresuotomis institucijomis (su dalimi institucijų, kurios jau derino Miškų tvarkymo schemas) ir teikia juos Aplinkos ministerijai
4. Aplinkos ministerija gavusi VMT parengtus planus parengia įsakymo projektą, jį teikia derinti toms pačios institucijoms, su kuriomis buvo derinti Miškų priskyrimo miškų grupėms planai, ir suderinusi patvirtina

Siūlymas

- Atsisakoma Miškų tvarkymo schemos siekiant paspartinti procesus nuo 10 m. iki 3 m. ar dar greičiau
- VMT rengia Miškų priskyrimo miškų grupėms planus. Miškų priskyrimo miškų grupėms planai rengiami savivaldybės lygmeniu, pagal miškų normatyvuose nustatytus reikalavimus
- Miškų priskyrimo miškų grupėms planai:
  - viešinami rengėjo, savivaldybės svetainėje, nurodant pasiūlymų teikimo tvarką (terminą, adresą)
  - miško savininkai informuojami individualiai, jei keičiant miško grupę atsiranda papildomi veiklos apribojimai
  - viešai pristatomi visuomenei
- VMT tvirtina miškų priskyrimo miškų grupėms planus

Veiklos planavimas miškuose: miškų priskyrimo miškų grupėms procesas

Dabartinė situacija

- **Procesas trunka iki 10 metų**
- **Miškų tvarkymo schemos rengimas kainuoja nuo 100 000 iki 200 000 Eur**

Siūlymas

- **Greitesnis miškų priskyrimas miškų grupėms, procesas sutrumpėja nuo 10 iki 3 metų**
- **Visuomenės dalyvavimas lieka nepakitęs**
- **Siekiant sumažinti administracinę naštą, siūloma saugomose teritorijose esančius miškus miškų grupėms priskirti tik saugomų teritorijų specialiųjų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais**

Laisvos valstybinės miško žemės perdavimas

Atsisakoma nuostatos, kad > 5 ha su privažiavimo keliais laisvos miško žemės plotai perduodami Valstybinių miškų urėdijai

- Miškai, besiribojantys su valstybinės reikšmės miško plotais, taip pat miškai esantys saugomose teritorijose, miško žemės plotai, kuriuose yra žinomos Europos Bendrijos svarbos buveinės ir saugomų rūšių radavietės, rekreacinių zonų teritorijose, perduodami Valstybinių miškų urėdijai
- Įsiterpę (tame tarpe ir saugomose teritorijose) ne didesni kaip 3 ha miško sklypai parduodami be aukciono besiribojančių žemės sklypų savininkams
- Kita nuosavybės teisėms atkurti nepanaudota valstybinė miško žemė parduodama aukcionuose

Mažėja administracinė našta

Daugiau funkcijų perduodama ministerijai ir jai pavaldžioms įstaigoms

Parduodant mišką nereikia atsiklausti besiribojančių valdų savininkų

Nereikės leidimų mažos apimties medieninių išteklių naudojimui

Miškotvarkos projektas privalomas nuo 10 ha (dabar 3 ha)

Leidimas kirsti mišką išduodamas per 10 d.d., kirtimai pagal leidimą vykdomi 24 mėn.

Nelieka ribojimo įsigyti 1500 ha miško

Miškų stichinės nelaimės

Siūloma nustatyti, kad miškų stichinė nelaimė būtų skelbiama, kai einamaisiais metais abiotiniai veiksniai labai pažeidžia medžius, kurių suminis tūris savivaldybės teritorijoje sudaro daugiau kaip 50 tūkst. m³, arba kai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką savivaldybės teritorijoje prognozuojami tokie pat pavojingų medžių liemenų kenkėjų pažeidimai.

VMU, Miškų konsultacinė taryba, lankymasis miške

1. **Naujos VMU funkcijos** – valstybinių miškų ekosistemų atliekamų funkcijų saugojimas, atkūrimas ir racionalus naudojimas, įvairovės ir plėtros užtikrinimas, prioritetą teikiant ekologinėms ir socialinėms funkcijoms

2. Siūloma nustatyti, kad **Miškų konsultacinėje taryboje aptariami** nacionalinės miškų politikos formavimo ir kiti strateginiai miškų valstybinio valdymo srities **klausimai** būtų sprendžiami **Vyriausybės lygmeniu** – Vyriausybės sudaromoje komisijoje

3. Siūloma **suteikti daugiau laisvės apsistoti poilsiui miškuose**, patikslinti reikalavimus dėl **privataus miško savininko sukurtos ar įrengtos** rekreacinės **miško infrastruktūros** naudojimo, aiškiau reguliuoti rekreacinių ir infrastruktūros objektų statymą

Kompensacijos už veiklos apribojimus: kas siūloma?

Kompensacijas apskaičiuoti **taikant diskontuotų pinigų srautų metodiką** (diskonto norma – 3,26 proc. nustatyta pagal Vyriausybės obligacijų vidutinį pelningumą; kirtimų atidėjimas 5 metams; skaičiuojama konkrečiam galimam plynai iškirsti miško plotui; išskaičiuojamos miško ruošos ir atkūrimo sąnaudos)

Per vieną kartą išmokamos kompensacijos maksimali suma – **10 tūkst. Eur**, jei ji viršijama, kompensacija **išmokama per 5 metus** (siejant su kirtimų atidėjimo laikotarpiu)

Išmokėti kompensacijas, **kai pasikeičia miškų grupė ir dėl to uždraudžiami plynieji pagrindiniai miško kirtimai**

Nustatyti, kad kompensacijoms apskaičiuoti reikalingus duomenis nustato ir **kompensacijas apskaičiuoja Vyriausybės įgaliota institucija (VMT)**

1

Nustatyti **tik vienkartines** kompensacijas (kompensuojant tik praradimus dėl miško kirtimų atidėjimo, atidėtų patiriamų sąnaudų verčių)

Vyriausybės patvirtintoje kompensacijų apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkoje nustatyti **galimybę miškų savininkams apskųsti** jiems priskirtą kompensacijos dydį

Kompensacijos: poreikis ir finansavimo šaltiniai

Poreikis (VMT duomenys)

- Privačių miškų dalis, perkeliama iš III į II grupę – apie 12,2 tūkst. ha. Iš jų brandžių ir brėstančių medynų – apie 5,8 tūkst. ha.
- Privačių miškų dalis, perkeliama iš IV į II/III grupes – apie 29,0 tūkst. ha. Iš jų brandžių ir brėstančių medynų – apie 13,7 tūkst. ha.

Finansavimo šaltiniai

- Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programa
- Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonėje Nr. 02-001-06-08-01 „Išsaugoti biologinę įvairovę“ numatytos ES struktūrinių fondų lėšos. Iš viso 2025-2029 m. numatyta 24,75 mln. Eur kompensacijoms pagal STĮ

Planuojame, kad siūlant laisvesnius veiklos apribojimus miškuose, nei pirminiame MĮ projekte, lėšų poreikis kompensacijoms bus mažesnis – preliminarus lėšų poreikis kompensacijoms – 53,7 mln. Eur (5-6 mln. Eur/m.)

Galimi medienos ir pajamų praradimai

~ 0,65 mln. m³/m. likvidinės medienos (~ 8-9 proc./m.)

Iš jo **~ 0,45 mln. m³/m.** sudaro žaliavinės medienos tiekimo apimčių sumažėjimas dėl grupių perskirstymo (perkeliant 125,6 tūkst. ha iš III-IVA į II grupę, atliekant kitas plotų transformacijas NP ir pan.)
ir **~ 0,2 mln. m³/m.** dėl įvedamų apribojimų biržės dydžiui, šliejimui, reikalaujant papildomai palikti nekirstus plotus biologinei įvairovei ir pan.

Iš jų galimi VMU grynųjų pajamų praradimai

~ 0,4 mln. m³/m mažėja žaliavinės medienos tiekimo apimtys

Tai sudaro ~ 22,44 mln. Eur/m.
(0,4 mln. m³ x 55 Eur)
(2025-01/02 kainos)

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Miškų įstatymo naujos redakcijos projektas

Aurimas Saladžius, Aplinkos ministerijos
Miškų politikos grupės vadovas

2025-04-24, Vyriausybė